

TOMAS TRANSTRÖMER

Havazik

*A temetések
úgy sűrűsödnek,
akár a közlekedési táblák,
amikor egy városközpont felé közeledünk.*

*Sok ezer pillantás
pásztázza a hosszú árnyékok földjét.*

*Az ürbe
lassan
híd emelkedik.*

Fekete hegyek

*A következő kanyarban a busz kivált a hegy hideg árnyékából
és orrát a nap felé fordítva füstölve kúszott fölfelé.
Össze voltunk zsúfolva. Velünk volt a diktátor mellszobra is
újságpapírba csomagolva. Egy flaska járt szájról szájra.
A halál anyajegye kinél lassabban, kinél gyorsabban nőtt.
Odafönt a hegyen a kék tenger beérte az eget.*

Néhány mondat Tranströmer verseiről

Tomas Tranströmer, korunk legjelentősebb svéd költője 1931-ben született Stockholmban. Pszichológusnak tanult, éveken át börtönpszichológus volt Västeråsban. Első, 1954-ben megjelent és mindössze 17 verset tartalmazó kötetével üstökösként robbant be a kortárs svéd irodalomba, azóta minden új művének megjelenése irodalmi esemény. Kevés verset írt, csak végsőkig kiérlelt munkáit rendezte kötetbe: 12 kötetben publikált eddigi életműve ma sem túl vastag olvamány. „Tranströmer a koncentráció mestere”, írta róla egyik legszorgalmasabb fordítója, Mervel Ferenc, „versei intenzív pillanatképek, de váratlan dimenzióikban néha túlmutatnak önmagukon”, majd valamivel később így folytatja: „Versei valahogy nélkülözhetetlenek, ami kétségkívül a költői nagyság kritériuma.” Költészete elvont és visszafogott, szikárságában leginkább egyik kedvenc költőjéhez, Pilinszky Jánoséhoz hasonlítható.

Itt közölt versei különböző köteteiből valók, így szerény „keresztmetszetet” adnak eddigi lírájából. A mába átnyúló történelmi témák (*Carillon*), egy felhőszakadás döbbenetes érzéki leírása, az őszi táj tapinthatóan konkrét megfogalmazása (*A szabadban*) vagy a legutóbbi kötetében megjelent, az elmúlást idéző szorongás (*Havazik*) – olyan témák ezek, amelyek költészetét időtlenné és elvontságuk ellenére is tárgyiassá teszik.

Miután elnyert minden fontos hazai irodalmi díjat, 2011-ben irodalmi Nobel-díjjal tüntették ki. Többször járt Magyarországon, Thinsz Géza segítségével 43 XX. századi magyar verset ültetett át svédre. Szükre szabott lírája csaknem teljes egészében olvasható magyarul is: a hetvenes években Thinsz Géza jelentette meg tőle kisebb válogatást, 2001-ben és 2011-ben pedig a Széphalom Könyvműhely adta ki „majdnem összes” versét (*117 vers*, illetve *Boltívek végtelenje*).

Jávorszky Béla